

UNIVERSITETET I BERGEN

Universitetsmuseet i Bergen, Avdeling for naturhistorie
Universitetshagene

Til: Klima- og miljødepartementet

Dato: 04.12.2023

Fra: Berit Gehrke, seksjonsleder Universitetshagene Bergen
på vegne av det norsk nasjonale nettverket for botaniske hager

23/5569 innspill til natur- og klimameldinger

Nettverket representerer de seks botaniske hagene i landet; Tromsø arktisk-alpine botaniske hage, Ringve botaniske hage i Trondheim, Universitetshagene i Bergen, Stavanger botaniske hage, Agder botaniske hage i Kristiansand og Botanisk hage i Oslo.

Vi har strukturert innspillet basert på spørsmålene i invitasjonen.

1. Når vi i 2050 har nådd natur- og klimamål, hva er de tre viktigste grepene som ble gjort i dag for å komme dit?

- (minst) 30 prosent av arealene i Norge blir vernet/holdt inngrepsfrie, mens resterende 70 prosent forvaltes bærekraftig.
- Naturrestaurering og *ex situ* bevaring og forsterking har økt naturmangfoldet i verneområder og andre arealer, som følge av forvaltning basert på fagfolkens anbefalinger, tilgjengelige ressurser og kompetanse
- Hele samfunnet har blitt en integrert del av arbeidet med vern av natur, og omstilt seg til lavutslippssamfunnet som følge av formidling og kunnskapsøkning

2. Hvilke viktige rammer og hensyn må de to meldingene ha med seg fra ditt ståsted?

Nettverket oppfordrer departementet til å ta hensyn til de anbefalinger som er lagt frem gjennom Klimautvalget 2050 sin utredning og Miljødirektoratets innspill til naturavtalen. Dette for å sikre en kunnskapsbasert forvaltning av naturen og klimaet.

3. Arealbruksendringer er en stor utfordring både for natur og klima. Hva bør meldingene legge frem for å sikre at arealbruken fremover bidrar til at vi når natur- og klimamålene?

Arealbruksendringer er en av de største driverne bak tap av arts- og naturmangfold. Noen av målene til naturavtalen inkluderer blant annet å stanse utryddelse, gjenoppbygge og bevare kjente truede arter. Erfaringer viser at arter og naturtyper best bevares i sine

opprinnelige utbredelsesområder. Det er derfor viktig at stortingsmeldingen inkluderer handlingsplaner med definert og tydelig ansvarsfordeling mellom de ulike involverte aktørene som sikrer en enkel tilrettelegging av pågående og fremtidig forvaltning av naturområder og enkeltarter.

Nettverket påpeker også viktigheten av at vernede naturområder forblir vernet for å nå målene i naturavtalen, og sikre departementets troverdighet. Verneområder må respekteres, og dispensasjoner holdes tilbake når et faglig arbeid og politiske vedtak har blitt fattet. Nettverket oppfordrer dermed departementet til å innskrenke forvaltningsmyndighetenes mulighet til å gi dispensasjon til verneforskriftene.

Restaurering av arealer med forringede økosystemer er også et av målene til naturavtalen. Herunder følger muligheten for koordinert samarbeid med det botaniske hagenettverket for *ex situ* bevaring og oppformering av planter til habitatrestaurering eller re-etablering av arter.

4. Internasjonalt samarbeid er nødvendig og viktig for å løse klima- og naturkrisa. Hvordan kan internasjonalt samarbeid styrkes på klima- og naturområdet i årene fremover?

Nettverket spesifiserer viktigheten av å tilrettelegge for og styrke utdanning og internasjonalt samarbeid. Regioner med et lite tilbud om utdanning og etterutdanning behøver bistand for å åpne en dialog med egen lokalbefolkning og drive kunnskapsøkning. Flere av de norske botaniske hagene deltar for eksempel i nordiske, europeiske og internasjonalt samarbeid om vern av planter og naturområder. Anerkjennelse av dette arbeidet og støtte til nettverkssamarbeid kan styrke arbeidet med å finne internasjonale løsninger på natur- og klimakrisen.

5. Naturavtalen er et rammeverk for alle. Hvordan kan vi sikre at alle samfunnsaktører og hele myndighetsapparatet i denne regionen tar sin del av ansvaret for å gjennomføre naturavtalen og stanse tapet av natur innen 2030?

Nettverket påpeker viktigheten av økt kompetanse om arter og naturtyper gjennom utdanning og etterutdanning. Økt kunnskap, kompetanse og forståelse for naturen bidrar til bedre kartlegging og beslutninger i det offentlige og private, samt større engasjement for miljøvern blant befolkningen.

Botaniske hager kan bidra i dette oppdraget som en lavterskel møteplass, hvor folk kan møte kunnskap og inspireres til hvordan de selv kan bidra praktisk mot målene i naturavtalen.

Arealpolitiske insentiver bør tas i bruk, og kommuner og andre aktører som følger opp naturavtalemålene bør belønnes.

6. Hva trenger kommuner, næringsliv og andre av kunnskap og virkemidler for å ivareta naturen bedre i denne regionen?

Både globalt og nasjonalt er det behov for verne i områder der det også er andre samfunnsmessige interesser, men hvor naturmangfoldet er høyt eller har potensial for å bli høyt eller gjenoppbygging og restaurering. For å realisere slikt vern i praksis er det essensielt å etablere forståelse for og spre kunnskap om naturen. Politikere og andre beslutningstakere må ikke «grønnvaske» sine beslutninger eller kun drive med symbolpolitikk. Uten kunnskapsbasert kompetanse og manglende tillit til anbefalinger fra fagfolk, vil naturvern svikte og omstilling til et lavutslippssamfunn forbi urealisert.

7. Hvilke andre grep enn vern kan vi ta for å sikre langsiktig beskyttelse og bevaring av viktige naturområder (jfr mål 3 i naturavtalen)?

Vern er det mest sentrale grepet for å sikre langsiktig beskyttelse og bevaring av viktige naturområder. Kunnskap om og forståelse for naturen, klima og økologiske prosesser er sentralt for å kunne oppnå effektiv bevaring av naturområder og naturmangfold.

Ex situ bevaring, for eksempel i botaniske hager, kan til et visst omfang bidra til langsiktig beskyttelse og bevaring av viktige naturområder gjennom etterfølgende restaurering og reetablering.

8. Med utgangspunkt i 2050-utvalgets hovedanbefalinger (se lenke), hva bør klimameldingen prioritere å følge opp, sett fra ditt ståsted?

Klimameldingen bør prioritere å følge opp hovedanbefalingen om at «arealpolitikken må begrense tap av natur og bidra til bevaring av naturens karbonlagre». Dette inkluderer en tydeligere og bindende nasjonal ramme for bruk av arealer, og en mental omstilling hvor langsiktig vinning foretrekkes over en kortvarig gevinst.

9. Hvordan legge til rette for en rettferdig omstilling til lavutslippssamfunnet, og hvordan bør en klimapolitikk som når klimamålene innrettes slik at den har legitimitet og aksept i samfunnet

Det er viktig at omstilling til et lavutslippssamfunn ikke tynger mer på folk med dårlig økonomi og medfører ytterligere større forskjeller i samfunnet.

Formidling om og forståelse av at naturkrisen og klimakrisen henger tett sammen som burde stå sentralt i klimapolitikken.

På vegne av det nasjonale nettverket for botaniske hager

Berit Gehrke
Seksjonsleder Universitetshagene Bergen
Bergen, 04.12.2023